ISSN: 2632-1734
CUDES
JOURNAL OF CURRENT DEBATES IN SOCIAL SCIENCES

Yüksel Pazarkaya'nın *Aşktır İlaçtır* Adlı Eserinde Kadının Aşktaki Aktif Konumu

Gülay BOLATTEKİN[1]

MAKALE BİLGİSİ:

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Benzerlik Raporu:

Makale Türü: Araştırma makalesi

Makale Kayıt Tarihi:

Onay Tarihi:

Atıf:
Bolattekin, G. (2026). Yüksel Pazarkaya'nın Aşktır İlaçtır Adlı Eserinde Kadının Aşktaki Aktif Konumu. Journal of Current Debates in Social Sciences, 9 (S4), 91-103.

DOI
http://dx.doi.org/10.29228/cudes.95128

Özet

Yüksel Pazarkaya, göçmen yazarlar arasında kendini kabul ettirmeyi çok erken başarmış bir yazardır. Göç etmenlerinden zamanlama ve kapsam olarak etkilenmeyen yazar iki toplum arasında etkileşime katkı sunmuştur. Türk kültürünün de doğru ve yakından tanınması için çalışmalarda bulunan Pazarkaya, farklı türlerde edebi eser vermekten de geri kalmamıştır.

Bu çalışmada, Yüksel Pazarkaya'nın eseri ele alınmıştır. Eserinde yer alan kadın karakterlerin aşk ilişkilerindeki edilgen konumdan sıyrılarak nasıl aktif bir özne haline geldikleri incelenmiştir. Dönemin şartları gereğince ataerkil bir yaklaşımın hakimiyetinde kadınların ev içlerinde kaldığı bir yaşam düzeninde kadınların fikirlerini beyan etmeleri alışılmışın dışındadır. Çalışmamızda aşk, cinsiyetler arasında engelleri ortadan kaldıran birleştirici ve bütünleştirici bir duygu olarak karşımıza çıkmaktadır. Eklektik yöntemle incelenen eserde yazarın geçmişi sebebiyle Türk toplumunda ve göç sürecinde kadının yeri ve önemine, aşkın rolüne ve aşkı ifade etmede genel anlayışta arzu nesnesi olarak edilginleştirilen kadının aktif bir kimliğe bürünmesine dikkat çekilmiştir. Kısa hikayelerden oluşan eserde kadının duygularını ifade etme biçimi, aşkta ilk adım ve girişkenlik, kadını karar alma noktasında etkileyen unsurlar, aşkın pozitif yönü değinilen diğer konulardır.

Anahtar Kelimeler: Yüksel Pazarkaya, *Aşktır İlaçtır*, Kadın

The Active Role of Women in Love in Yüksel Pazarkaya's Work Aşktır İlaçtır

Abstract

Yüksel Pazarkaya is a writer who established himself amongst immigrant writers at a very early stage. Unaffected by the timing and scope of migration, he has contributed to the interaction between the two societies. Pazarkaya, who has worked to ensure that Turkish culture is accurately and intimately understood, has also produced literary works across various genres.

This study examines Yüksel Pazarkaya's work *Aşktır İlaçtır*. It explores how the female characters in the work break free from their passive roles in romantic relationships to become active agents. Given the conditions of the era, in which a patriarchal approach prevailed, and women were confined to domestic life, it was unusual for women to express their opinions. In our study, love emerges as a unifying and integrating emotion that breaks down barriers between the sexes. Analysed using an eclectic method, the work draws attention, due to the author's background, to the place and importance of women in Turkish society and during the migration process, the role of love, and the transformation of women, who are typically rendered passive as objects of desire in the general understanding of love, into active agents. In this collection of short stories, other topics addressed include the way in which women express their emotions, the first step and initiative in love, the factors influencing women at the point of decision-making, and the positive aspects of love.

Keywords: Yüksel Pazarkaya, *Aşktır İlaçtır*, Woman

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü, ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-1231-7211, gbolattekin@selcuk.edu.tr

1. GİRİŞ

Ataerkil yaşam düzeninde eril karakterlerin düşüncelerine öncelik verilmesi alışılagelmiştir. Bu durumda kadın, erkeğin kararlarına bağlı kalan, tek başına karar alamayan hatta erkek yanında aile büyüklerinin de öngörüleri doğrultusunda hareket etmeye zorlanan kişidir. İkili ilişkilerde de öncelikle erkeğin beğenisi dikkate alınmaktadır. Bir birlikteliğin başlayıp başlamayacağı erkeğin kararına bırakılmıştır. Şayet bir kadın erkekten önce davranıp duygularını açmaya kalkışırsa bu aile ve çevresindekiler tarafından hoş karşılanmayacaktır. Hatta erkek kutbunda da önemli sayılmayabilir.

Cinsiyetlere biçilen roller kadın-erkek ilişkilerinin evrensel sorunları arasında bulunmaktadır. Ataerkil yetişme tarzı özellikle Türk toplumunda kadınlara farklı dönemlerde birbiriyle uyuşmayan hasletler yüklemiştir. Bu dönemlerde kadın ilkin erkek yönetici ile bir tutulurken sonrasında ev içine sığdırılmakta, daha sonra iş hayatına aktif katılsa bile erkek hakimiyetinin olduğu bir ortamda çalışmaya zorlanmaktadır. Bu durum göç, savaş gibi etki faktörü yüksek olaylarda kadının daha çok sorumlulukla geri plana itilmesine sebep olmaktadır.

Birinci kuşak göçmen yazarlar arasında yüksek öğrenim görmesi sebebiyle ayrışan bir yazar olan ve farklı edebi türlerde eser vermesiyle Türk toplumunun uluslararası arenada karşılaştığı sorunları dile getiren Yüksel Pazarkaya, bu eserinde de kadına önem veren bir yazardır.

Aşktır İlaçtır adlı eser, kadınları geleneksel anlayışın dışına çıkarak sevgilerini karşı cinse açıklamada ve sevgiyi sürdürmede kararlı olan ilk taraf olarak betimlemesi bakımından farklı bir konuma sahiptir. Edilgen konumdan mücadeleci, kendinden emin ve tutkulu bir mertebeye yükseltilen kadın karakterler sevginin hayatı olumlu kılan tarafını temsil etmişlerdir. Hayata karşı cesur bir duruş sergilemede aşkın etkileyici yönü ön plana çıkarılarak sorunlara şifa olduğu örneklenmiştir.

Kısa hikayelerden oluşan eserde kadının duygularını ifade etme biçimi, aşkta ilk adım ve girişkenlik, kadını karar alma noktasında etkileyen unsurlar, aşkın pozitif yönü değinilen diğer konulardır. Bir öyküde yer alan dişi köpek de diğer kadın karakterler kadar mücadeleci ve cesur olarak ön plana çıkarılmıştır. Tüm canlılar arasında dişi türlerinin de kendi yargılarını önceleyebileceklerini ve bu yargının arkasında durabileceklerini vurgulayan yazar hakkında kısa bir bilgi verildikten sonra inceleme bölümüne geçilecektir.

1.1. Yüksel Pazarkaya

Göçmen Edebiyatın birinci kuşak yazarlarından olan ve 1968 yılında Stuttgart Teknik Koleji'ne başlayan Yüksel Pazarkaya, "*fizik, ileri matematik, mineraloji ve mekanik mühendisliği derslerini de içeren"* lisans öğrenimini 1966 yılında tamamlar ve sonrasında edebiyat ve felsefe alanında çalışmalara yönelir (Pazarkaya ve Askey, 1995: 505).

Pazarkaya, Cambridge'de yaptığı İki Kültür ve Bilimsel Devrim adlı konuşmasında kendini iki topluma da uyum sağlayabilmiş biri olarak şanslı görür: *"Öyleyse, bir Alman Türkü olarak, Brecht ve Hikmet'ten daha ayrıcalıklıyım. Her iki ülkede de evimdeyim."* (Pazarkaya ve Askey, 1995: 509).

Türk kökenli göçmen yazarların önemli temsilcilerinden olan Pazarkaya iki ülke arasında edebi bağlantıya da önemli katkı sunmuştur. Almanya ve Türkiye karşılaştırmalarına yer verdiği şiirlerinde Almanya'yı negatif bir kutba Türkiye ise kurtuluş yolu olarak pozitif bir kutba yaklaştırır. Türkiye, daha hümanist, samimi ve dostçadır. (Kocadoru, 2004: 67). Pazarkaya'nın Almanya ile münasebeti 1960'larda gerçekleşen İşçi Göçü' nden bağımsız gerçekleşmiştir. 1950'li yıllarda birçok bilim adamının gönderildiği gibi kimya öğreniminde gelişmek için yurtdışına gönderilmiştir (Demir'den akt. Kocadoru, 2004: 68).

Nakiboğlu ve Duman (2024: 25), Pazarkaya'yı Sabahattin Ali gibi bulundukları bölgenin sorunlarına duyarsız kalmayan kimseler olarak niteler. Her ikisinin eserlerinde bölgenin yansıması olan olaylar yer edinir.

Balcı da (2010: 60-61), Pazarkaya'nın bu duyarlı yönüne dikkat çekerek kendisinin tiyatrodan şiire uzanan çeşitliliğe sahip eser yapısıyla Türk ve Alman kültürü arasında köprü kurduğunu ve Türk kültürü hakkındaki önyargıların azalmasına katkı sunduğunu belirtir.

Boyacı, *Ben Aranıyor* eserinden hareketle Pazarkaya'nın her iki ülkenin diline ve kültürüne hâkim olduğunu belirtir ve kaleme aldığı eserleriyle "*farklı gelenek, görenek, inanış ve zihniyetleri edebiyat potasında eriterek kimlik sorununa çözüm bulmaya çalıştığı"* nı (2010: 894) vurgular. Bu durum çalışmamızda kadın kimliğine çözüm bulma arayışı olarak belirginleşmiştir.

2. Kadın ve Kadının Aşktaki Aktif Konumu

Kadın kimliğinin konumlanışı tarihi süreçte birçok etkinin altında kalmıştır. Yazarın düşünce dünyasını etkileyen olaylar arasında her ne kadar işçi olmasa da İşçi Göçü ve kadınların bu sürece dahili rol oynar. Türk tarihinde 1974 yılı kültürlerarası bir yer arayış sürecine çözüm çabası olarak önem arz eder. Bu yılda düzenlenen aile birleşimi yasası ile birkaç yılın ardından ülkelerine geri dönme niyetinde olan işçiler geride bıraktıkları eş ve çocuklarını da yanlarına alarak göç sürecini farklı bir boyuta taşırlar. Bu durumu fırsat bilenler yurt dışına çıkabilme adına sahte evlilik yaparlar. Er (2013: 29-31), Pazarkaya'nın Türk ve Alman kadınını karşı karşıya getiren *Mediha* eserinde sahte evlilikler sebebiyle mağdur olan Türk kadınların sorunlarının dile getirilişini inceler. Ailesini, kocasını ve yuvasını önceleyen Türk kadını poligami arzusundan vazgeçemeyen Türk erkeği sebebiyle birçok cefaya karşı sessiz kalmaya zorlanmaktadır. Buna nazaran Alman kadını fikrini açıkça söyleyebilen, eleştirmekten çekinmeyen, ataerkil düzendekinin aksine erkek karşısında durabilen bir öznedir. Türk kadını henüz özne olmayı ne kendi vatanında ne de yurtdışında başarabilmiştir.

Aile değişimiyle kadın; sadece ailevi sorumluluklar değil aynı zamanda ülkesinden ayrıldığı için de demagojik değişikliklerle de mücadele etmek zorunda kalacaktır. Bu durum kadınlarda *"köksüzlük sendromu, atipik depresyon, depresif tepki"* (Mortan ve Sarfati, 2011: 88) gibi psikosomatik rahatsızlıkların da görülme oranını arttırmıştır. Diğer yandan Batı'da bazı sektörlerde kadın işçi talebinin sürekli olduğuna dikkat çeken Gitmez, bu durumda kadın işçiye az ücret ödenmesinin etkili olduğunu belirtir. Hatta erkek işçilerin başvurularının cevaplanması bir yılı bulurken kadın işçiler birkaç ay içerisinde Almanya'ya gidebilmişlerdir. Bu durumda da parçalanan aile sayısında artış gözlemlenmiştir (Gitmez, 1983: 112-113).

Başaran (2024: 5-7) özellikle Cumhuriyet'in ilanından sonra Türk kadının eserlerde aktif karakterler olarak yer aldığına dikkat çeker. Son dönem kadın yazarların eserlerinde de bu aktifliğin arttığını belirtir. Pazarkaya'nın eserlerinde ise kadının, köyden yurtdışına yapılan göçlerde maruz kaldıkları zorluklar çerçevesinde ele alındığını belirtir. Yeni bir yaşamı deneyimleyen bu kadınlar ilk aşamada birçok zorluğu göğüslemek zorunda kalmışlardır.

Bu süreçte ağırlıklı olarak anne rolünü üstlenen karakterler geldikleri kültürün bütün kısıtlamalarına rağmen aileyi bir çatı altında tutan derin bir hissiyat içinde erdemli bir duruş sergilemişlerdir (Başaran, 2024: 11).

Acar (2019:406), Atatürk'ün Millî Mücadele Dönemi'nde Anadolu kadınının savaş cephesinde gösterdiği özveriye binaen sarf ettiği sözlere dikkat çeker:

> Dünyanın hiçbir yerinde, hiçbir milletinde, Anadolu köylü kadınının üstünde kadın çalışması söylememize imkânı yoktur ve dünyada hiçbir milletin kadını "Ben Anadolu kadınından daha fazla çalıştım, milletimi kurtuluşa ve zafere götürmekte Ana-dolu kadınından daha fazla çalıştım, milletimi kurtuluşa ve zafere götürmekte Anadolu kadını kadar gayret gösterdim" diyemez.

Afet İnan da Türk kadınının Kurtuluş Savaşı süresince kurulan cemiyetlerde erkeklerle birlikte aktif rol aldığına dikkat çeker: *"[…] mitingler ve aynı konuda cemiyet kurarak yurtiçinde bu fikirleri gerçekleştirmeye çalışmak, Türk kadınını o zamanki fikir seviyesini ve milli heyecanını göstermesi bakımından önemli tarihi belgelerdir."* (İnan, 2020: 46). Tüm bu mücadeleci yön, atasözleri ve kalıp yargılardaki küçümseyici ifadelerin ortadan kalkmasında yetersiz kalmıştır. Duran (2018: 412), dilimizde *"saçı uzun aklı kısa, kadını sırdaş eden tellâl aramaz, şeytanın art bacağı, eksik etek, kaşık düşmanı"* gibi ifadelerde kadının konumlandırılışını eleştirir ve tarihsel süreçte atlatılan badirelere dikkat çekerek Türk kadınını uyarır. Türk kadını "*Türk ve İslâm geleneğinin bir gereği olarak, Türk kadını, Türk erkeğiyle yan yana siyasi, iktisadi ve kültürel bakımdan denk bir kimlik ile yoluna devam etmelidir."* (Duran, 2018: 427). Hatta

"Arminius Wambery, Türkçede kadın için ahlaksızlık bildiren kelimelerin Türk dilinde var olmadığını, bu ifadelerin Türkçeye Arapça ve Farsçadan geçtiğini" belirtir (akt., Aksoy, 2017: 18).

İnan, Eski Türk adetlerinde kadının evlilik konusunda da seçen taraf olduğunu belirtir. Evliliğin kurulmasında kadının erkeği yaşam alanında görmesi ön planda tutulmuştur. Örneğin güvey kelimesinin içeriğinde erkeğin kendini beceri ve aileye yeni üye olarak kabul ettirmesi bulunmaktadır. *"Eski Orta-Asya kavimlerinde güvey, alacağı kızın ailesine bir müddet hizmet etmeğe mecburdu."* (İnan, 1968: 337). Bu durum kadının beğenisine önem verildiğini göstermektedir.

Batı toplumuna baktığımızda da Baudrillard'ın aslında kadının kaybeden rolünde olmadığını vurguladığına şahit oluruz. XX. yüzyıllarda farklı sektörlerin metası konumuna getirilen kadına rağmen *"geleneksel kadın ne bastırılmıştı ne de ona haz yasağı getirilmişti. Kendi konumu içinde bir bütündü; ne yenik düşmüştü ne de edilgendi"* (Baudrillard, 2025: 33) ifadesiyle kadının söz sahibi olabildiği dönemlere açıklık getirir. Hatta yine kadının mizacını daha yumuşak gören geleneksel kanının aksine onun *"hiçbir zaman merhametin imgesi olmadığını"*, *"daima kendine özgü bir stratejisi"* (Baudrillard, 2025: 33) olduğunu belirtir. Adler ise bu görüşe katılmayan Batılı yazarlardandır ve dünya genelinde kadının içinde bulunduğu zorlu koşullarla *"şiddetli bir aşağılık hissi duygusu duyan kimselerin ruhsal gelişmesinin izlemiş olduğu aynı yollardan geçmekte ve aynı kurallara bağlı"* (Adler, 2025: 116) olduğunu iddia eder. Üstelik Georg Sand'ın *"Kadınların erdemi, erkeklerin güzel bir buluşudur."* (Adler, 2025: 117) sözüne atıfta bulunarak dünyanın her kademede erkek eliyle şekillendiğini dolayısıyla kadınlık rolünün barındırdığı zorluklarda erkeğin payını vurgular. Adler, tüm toplumlarda benzer yaptırımlarla zorda kalan cinsiyetin kadınlar olduğu görüşündedir: *"Bütün uygarlık tarihi kadınlar üzerinde yapılan baskıya ve kadınların bugün katlanmak zorunda kaldıkları engellemeleri hiçbir insanın katlanamayacağını göstermektedir böyle bir durumda kalan her insan isyan edecektir"* (Adler, 2025: 118). Unat (2021: 315) da dünyanın her yanında kadınlar için bu ve benzer durumların geçerli olduğunu savunur. Dünya genelinde ve bazı özgürlükler açısından gelişmiş bulmadığı ülkemizde kadınların ön planda oluşuna çok sık rastlanmamaktadır.

Selçuklular Dönemi'nde kadının *"kültürel ve sosyal ilişkilerde etkinliğini sürdürmekte"* olmasına rağmen siyasi hayattaki aktifliğinin azaldığını belirten Doğramacı (1985: 111), tarihsel süreçteki farkları vurgular. Özdemir de, Cumhuriyet Dönemi'nde kadına verilen oy hakkı ve medeni kanunda yapılan değişikliklerle Araplardan alınan bazı uygulamalardan vazgeçildiğini ve kadının öneminin arttığını vurgularken aşamaları şu şekilde kaydeder:

> Aslında Osmanlı toplumunda kadınları özgürleştirme girişimleri XIX. Yüzyılın ilk yarısında başlamıştır. Kadınların kendi emekleri üzerinde özgürce tasarruf etmelerini, kadın örgütlerine üye olma ilk ve ortaokullara devam etme, serbestçe eşini seçebilme gibi taleplerde bulunmuşlardır. Ancak batılılaşma ve Türkçülük gibi akımların sonucunda ortaya çıkan bu yenilikler, 1889'da yenilgi ile sonuçlanan Türk-Rus Savaşından sonra, II. Abdülhamit'in kadınların yaşmak ve ferace giymelerini yasaklamıştır. Bundan sonra Osmanlı Kadınları kara çarşaf giymeye başlamışlardır. Abdülaziz 1863'te kızlara özgü bir öğretmen okulunun açılmasını emretmiştir. Başlangıçta bu okullarda Kur'anı Kerim öğretilse de sonradan müfredat geliştirilmiştir. Bu yenilikçi hareketlerden ancak Osmanlı burjuvazisinin küçük bir kesimi yararlanabilmektedir (Özdemir, 2009: 8).

Atatürk, ülkenin geleceği için Türk kadınının aktif rol almaktan çekinmeyeceğini şöyle dile getirir:

> Türkiye Cumhuriyeti'nin esas düşüncesi, kadınları değil, erkekleri dahi, savaş meydanına götürmemektir. Fakat Türk ulusunun, yüksek varlığına, herhangi taraftan olursa olsun, ilişildiği zaman, işte o vakit Türk kadınları Türk erkeklerinin bulunduğu yerde hazır ve nazır ve faal olacaklardır. Bu, beşeriyetin yüksek huzuru, sükunu ve dünya insanlığı için lâzım bir ödev olduğundandır ki, Türk kadını bunu yapacaktır ve yapagelmektedir ve yapar (Eldeniz, 1956: 742).

Aksoy (2017: 8), kimi çalışmalarda kadınların "*haremlerde esir hayatı yaşadığı Cumhuriyet kanunları ile esaretten kurtulduğu"* şeklindeki ifadelerde mübalağa edildiğini belirtir. Hatta İslam öncesi Arap toplumunda kadını meta düzeyine indirgeyen nikah çeşitlerinin olumsuz yönlerini belirterek İslam ile bu durumun iyileştirildiğini belirtir (Aksoy 2017: 18). Tarihin yazılı kanıtları olan heykellerde kadın figürlerini inceleyen çalışmalarında Alyılmazlar, kadınların ele

alınışının sıklığına dikkat çeker. Eski Türk devletlerinin hükümdarlığında kadının da erkek kadar söz sahibi olduğunu vurgular.

> Eski Türk topluluklarında Tanrı'nın seçkin ve saygınlara lütfu olan "kut" un, "baht" ın, "talih" in, "asalet" in... de kadınlardan / analardan geldiğine inanılmıştır. Nitekim katun / ana, "kut" un, "baht" ın, "talih"in, "devlet" in, "servet"in, "bolluğun ve bereket" in, "mutluluk"un, "huzur" un... sembolü olarak kabul edilen "Umay Kuşu" na / "Umay Ana" ya benzetilmiş; kağanların, tiginlerin, kumandanların "yiğitlik", "kahramanlık", "savaşçılık" özelliklerinin kaynağı olarak da yine kadınlar / analar gösterilmiştir (Alyılmaz ve Alyılmaz, 2014: 7).

Toplumdan topluma değişiklik gösterebilecek özellikler yanında evlilikte sadece iki kişinin kararıyla belirlenemeyecek derecede katı kurallarının varlığı dikkat çekicidir. Bu yüzden bazı toplumlarda cinsiyetlere has kurallar mevcuttur:

> Egzogami kuralı bireyleri, birlikte olacağı kişileri kendi grubunun dışından seçmeye zorlar. Egzogami gibi geleneksel normlarla desteklemiş olan endogami kuralı ise bireylere, yakın ilişki kuracakları ya da evlenecekleri kişileri, kendilerinin de mensubu oldukları gruplar içinden seçmeleri yönünde baskı uygular. Ancak, evliliğin yöntemi ve yasakları, ilişkinin şekli ve işleyişi, toplumsal ve kültürel dinamiklere paralel olarak toplumdan topluma çeşitli farklılıklar gösterebilir. Bir başka ifadeyle egzogami ve endogami kuralının uygulanışı toplumdan topluma, kültürden kültüre farklılık gösterir. Hatta böylesi konularda ayın toplum içinde bile, zamana bağlı olarak bazı önemli değişiklikler gözlemlenebilir. Örneğin egzogami kuralı bazı toplumlarda yalnızca, yakın akraba evliliklerini yasaklarken; Güney Kore'de, aynı soy ismi taşıyan bireylerin dâhi evlenmelerine izin verilmez (Newman 2012: 93' den akt., Arslan ve Arslan, 2015: 8).

Bu kıstaslar üzerinden ikili bir yaşam kurulurken Adler, kadına önem vererek kadının refahının geniş yayılım mekanizmasına ve erkeklerin de bu durumda görev üstlenmeleri gerektiğine vurgu yapar:

> Hürriyet ve eşitliğe ulaşmak için göstermiş oldukları çabalar da onları desteklemek görevimizdir; çünkü önünde sonunda bütün insanlığın mutluluğu kadının kadınlık rolü ile uzlaşabilmesini mümkün kılan birtakım şartların yerine getirilmiş olmasına bağlıdır; bir erkeğin kadınlarla olan ilişkilerinin uygun bir çözüme ulaşma imkânı da yine buna bağlıdır (Adler, 2025: 128).

İki cins arasında dayanışma kurulduğunda sorunlar ortadan kalkabilecekken modern yaşamda farklı durumlar ortaya çıkar. Simmel, modern yaşamdaki çatışmaların yoğunluğuna dikkat çekerken eski dönemlerde her şeyin *"çok daha güzel ve çok daha ahlaklı"* (2017:83) olduğu iddiasından vazgeçilmesi gerektiğini vurgular. Her dönemi kendi döneminin şartları içinde değerlendirmek gerekmektedir. Yaşanan tarihi ve siyasi olaylar bile cinsiyetler üzerinde etkili olabilmektedir. Güngör (2024: 44-45), ataerkillik ve kapitalizmin kadının üstlendiği sorumlulukları değiştirdiğini, erkeğin maddi kazanç amacıyla ev dışına yöneldiğini kadının da ekonomik arenada görev almadığı için ev içinde kaldığına değinir. Bu geri plana itiliş kadının *"ikincilleştirilmesine"* (Güngör, 2024: 49) ve kadın emeğinin *"eşitsizlik ve ucuz iş gücü"* (Güngör, 2024: 49) ekseninde değerlendirilmesine sebep olur. Bu sebeple zamanın şartları göz ardı edilecek bir etmen değildir.

Çalışmamızda ele aldığımız eserde yazarın tanık olduğu göç sürecinden ziyade Anadolu'da kalan kadın karakterlerin ön planda olduğunu görürüz. Bu durum yukarda da değindiğimiz göç sürecinde geri plana itilen kadının aksine ön planda olan, kendini ifade eden ve kararlarının sorumluluğunu alan bir kadın modeli çizmesi adına önemlidir. Bu kadın karakterler, ataerkil düzende erkeğin yargılarına bağlı olmaksızın birlikteliğin sorumluluğunu alarak ilk adımı atan öncül taraftırlar. Bu öncüllükte şehvetten ziyade aşkın olumlu hasletleri ön plana çıkarılmış, seven ve sevgisine sadık kalan kahramanlar ele alınmıştır. On adet öyküyü barındıran eserde kadın karakterler tek tek incelenecektir. Eser birbirinden bağımsız öyküleri barındırdığı için her öykünün özeti inceleme ile ilk paragrafta verilecektir.

İlk öykü kadına dayatılan bir yaptırımın gereksizliğini örneklemesine adına önemlidir. *Çirkin Güzel* adlı öyküde lise çağında olan ana kahraman Ayşe, doğal görünüme önem verir, süslenmediği için de arkadaşları arasında çirkin bulunur. Görünüşlerine aşırı önem gösteren ve sıkça erkek arkadaş değiştiren arkadaşlarının arasında Ayşe yalnızlaştırılmıştır. O, gerçek aşkı beklemekte, uzun ömürlü bir duygu yaşamak istemektedir. Sınıflarına sonradan gelen Büyükadalı oldukça

çekingen bir çocuğu kimse beğenmezken Ayşe onu çok beğenir. Adı Erotokritos olan Büyükadalı bu çocuk ile arkadaşlık kuracağına kimse ihtimal vermez. Arhilohos'tan okuduğu dizelerle Erotokritos ile güzel bir arkadaşlık kuran Ayşe, sık sık Büyükada'ya gider. Artık Ayşe de dışardan fark edilecek şekilde bir güzelleşme görülmektedir:

> […] kız arkadaşları Ayşe'yi görünce, bunun bildikleri Ayşe olmadığına şaştılar. Aşkın güzel kıldığı bir Ayşe vardı karşılarında. Kimse ona artık alımsız kız gözüyle bakmadı. Oğlanlar da bir bir yanaşmaya başladılar. O ama mesafeli durdu (Pazarkaya, 2014: 14).

Ayşe, kısa süreli görüşmeler yerine aşkı beklemeye daha lise yıllarında kararlı bir genç kızdır. Ortak zevkler ekseninde kurdukları bağda sevginin etkisiyle dış görünüşünde herhangi bir işlem yapmaya gerek kalmaksızın saf ve doğal güzelliği yaşamış ve yaşatmıştır.

Freud (2022: 37), aşkta iki tarafın karşılıklı duygulara sahip olduğunda ancak normal bir etkileşim olabileceğini belirtir. Bu duygular şefkat ve şehvet hisleridir. Bu duyguların mevcudiyetine rağmen aşkta hep bir şeylerin yarım kalacağını belirtir: *"Aşk içgüdülerin bize neler olduğuna dair bilincimizin sahip olduğu bilginin yarım kalmasına boşluklarla dolu olmaya ve sahte olmaya mahkumdur."* (Freud, 2022: 37) Fakat öyküde bu saflığın uzun soluklu olacağı imlenmiştir.

Şair Aşkı adlı öykü, yaşanmış bir olaydan hareketle kaleme alınmıştır. Öyküde geleneksel tutumlara yönelik bir eleştiri mevcuttur ve bu durumun olumsuz yönlerinin kadın karakter tarafından bertaraf edilişi örneklenmiştir. Birbirlerini tam anlamıyla düğün gecesi gören gelin ve damadın evlilik hayatı ele alınır. Evlenmeden önce fiziğini beğendiği ama yüzünü hiç görmediği gelini zifaf gecesi beğenmeyen damat, şaşkınlığından yüz görümlüğünü yere düşürür.

Yüzündeki kusurun evlenmesine mâni olacağını bilen kadın Allah' a hep iyi bir eşi olması için dua etmekte, şayet evlenirse çok iyi bir eş olacağına ve kocasını mutlu edeceğine dair söz vermektedir. Çevresindekilerin asla evlenemeyeceği söylentilerine duayla çözüm aramaktadır.

> Yakın çevresi onun evde kalacağını her daim sezdirmişti. Ama o her Allah'ın günü Allah'a yalvarıp yakarıyordu. Bana iyi bir eş ver, ben ona iyi bir eş olacağım. Beni görünce istemeyecektir, biliyorum. Beni görür görmez, boşsun, diyecektir, biliyorum. Ama Allah'ım bana iyi bir eş ver, o bana bir süre tanısın, ben ona sevgiyi öğreteyim (Pazarkaya, 2014: 16).

Görücüler geldiğinde yaşmakla yüzünü kapatan gelin, zifaf gecesinde de kocasından kendisine kırk gün mühlet tanımasını ister. Kadının bedenini kocasının hoşuna gidecek şekilde kullanması, söylediği şiirler, kurduğu sofralar, ev işlerindeki mahareti kırk gün boyunca kocasını etkilemeye yetmiştir. Şair olan damat, karısının söylediği dizeleri kendi dizelerinden bile başarılı bulur. Gelin, kırk gün boyunca kalından inceye örttüğü yaşmakla kendini damada alıştırır. Gelini kırkıncı gün karşısına alan şair damat ona bir şiir okur. Şiirin vezninde bilerek yaptığı küçük hata karısına bir göndermedir. Şair, bu hatayla karısını yüzündeki kusurla kabul ettiğini diğer meziyetlerinin yerinde olduğunu söylemek istemiştir. Kırk gün boyunca aşk ile olgunlaşan şair sevmeyi öğrenmiştir. Tekrar nikah kıydırırlar ve öncesinde ürküp yere düşürdüğü yüz görümlüğünü bu kez sevgiyle karısına takar. Karısından evde yaşmaksız dolaşmasını da ister.

Kadının eğiten, olgunlaştıran, acele ettirmeyen, sabırlı, özgüvenli, hizmette kusur etmeyen her konuda yardımcı, şiire hâkim bilgi birikimiyle karşımıza çıktığı öyküde sadece dış görünüşle hareket etmenin yanlışlığı vurgulanır.

> Ben bir hamdım, kırk günde olgunlaştım. Ben bir cahildim, kırk günde uslandım. Eşim, şairim, öğretmenim sensin, seni sevmeyi öğrendim. […] Cemalin bana mutluluk verecek, cemalinle hoş olacağım. Sofrada eşim, döşekte sevdiğim, hayatta yoldaşım sensin… (Pazarkaya, 2014: 20).

Her ne kadar şair damat harekete geçiren taraf olarak gözükse de kadının dualarında yer verdiği noktalar onun belirleyici olduğunu göstermektedir. *Aşk Bavulu* adlı öyküde de yine yaşamını tam anlamıyla kuramamış ve kadının yuva yapıcı rolüne ihtiyaç duyan bir erkek karakter karşımıza çıkar. Babasının ölümünün ardından miras kalan evde yaşamını devam ettirmeye çalışır. Aynı zamanda babasından hayatını şekillendirmesini sağlayacak boş bir bavul miras kalmıştır.

İçindeki boşlukla özdeşleştirdiği bavulu babası ile olan güzel hatıraları canlandıracak eşyalarla doldurmaya karar verir. Arkadaşları da genci bavulunu aşk ile doldurması noktasında uyarır.

"Aşk aramaya yollara koyuldu. Bulunca, getirip emanetteki bavula koyacaktı" (Pazarkaya, 2014: 25). Her Cumartesi boş bavulu yanına alarak Bandırma'dan İstanbul'a giden genç, Kapalıçarşı'ya ve Bitpazarı' na uğrar. Bu yolculuklara gördüğü rüyanın etkisiyle başlama kararı almıştır. İstanbul'a varınca emanetçiye bıraktığı boş bavulu dönüşte aldığında içinin doluymuşçasına ağır olduğunu fark eder. Yine dönüş vapurunda Bandırma'ya ilk kez gelecek olan bir kadınla tanışır. Onunla sohbete başlar ve ona Bandırma'yı gezdirme sözü verir. Bu tanışma ve sohbetin ardından inerken bavulu kaldırdığında bavulun hafiflediğini fark eder. Yaşamının/ruhunun derinliklerindeki boşluğu simgeleyen bavul aşkı bulmasının ardından hafiflemiştir. *"Limana yanaşınca birlikte indiler. Bavul sanki kuş gibi hafiflemişti. Keyifle yürüdüler."* (Pazarkaya, 2014: 31). Bu hafifleme aşk duygusu ile gelen kadın karakterin varlığıyla yaşamın kolaylaşacağına dair önemli bir göndermedir.

Aşkın Zaferi adlı öyküde aktif olan kadın karakter Maria, hem köyün hem de adanın en güzel kızıdır. Civar köylerden bile onunla tanışmaya, onu görmeye gençler gelir. Son derece dışa dönük ve cesur olan Maria, gönlünü Hristo'ya kaptırmıştır. Hristo'nun babası Kahveci Yorgo ile babası küstür ve evlenmeleri mümkün gözükmemektedir. Maria' nın babası Anton, kızının ilgisini sezince hızla kızını adanın yakışıklı genci Elias ile nişanlar. Bu duruma itiraz etmeye niyetlenen Maria, Elias'ın yakışıklılığından etkilenmiştir ve evlenmeyi kabul etmiştir. Sünger avcısı olan Elias evlendikten kısa bir süre sonra vurgun yiyerek yaşamını kaybeder. Düğünün ardından kendini İstanbul'a atan ve bir meyhanede işe başlayan Hristo, Maria'nın sevgisine hep sadık kalmıştır:

> Bazı genç ve güzel kadınlar, daha önce birlikte geldikleri arkadaşlarından ayrıldıktan sonra, bir başlarına meyhaneye gelip, Hristo'ya kur yapıyorlar, onu ayarlamaya çalışıyorlardı. Ama Hristo'nun gözü henüz başka kadın görecek durumda değildi (Pazarkaya, 2014: 37).

Hristo Elias'ın ölüm haberinin ardından tekrar adaya döner. Maria'nın yanında olmak ister ve ona evlilik teklif eder. *"Maria'nın aşkına adayı terk ettim. Maria'nın aşkına adaya döndüm."* (Pazarkaya, 2014: 40). Hamile olduğu için tekrar evlenmeye sıcak bakmayan Maria'ya Hristo'nun cevabı şöyledir:

> Maria benim aşkım sana, dedi Hristo. Benim aşkım sana, öyleyse, her şeyle sana. Sana olunca, karnındaki bebeğe, senin her şeyine. O bebek bizim bebeğimiz, Elias benim de arkadaşım. Elias'ı da aramızda yaşatacak o bebek senin ve benim bebeğim olacak. Onu birlikte büyüteceğiz. Ben o küçük Elias'a baba olacağım (Pazarkaya, 2014: 41).

Maria, ilk kocasına sadakati ve sonrasında zorlukları tek başına göğüslenmeyi göze alan duruşuyla hayranlık uyandırmaktadır. Diğer yandan sevdiği kadının çocuğuna babalık eden ve onu İstanbul'da okutan Hristo verdiği sözün arkasında durmuştur. Her ikisinin aşkı *"[…] doksanlarında bu dünyadan ayrılıncaya dek bir nebze azalmadan devam etti. Hatta bu aşk yıldan yıla daha da değer kazandı."* (Pazarkaya, 2014: 42). Öyküde ilk olarak duygularını belli eden, dışa dönük kadın karakter dikkat çekmiştir. Her ne kadar ailesinin kararını uygulasa da duygusal olarak daha çok etkilendiği adayı tercih etmiştir. Sonrasındaki birlikteliklerde de kadına fikri sorulmuş onayı dahilinde davranılmıştır.

Aşk Özgürlüktür Evrende adlı öyküde Doğu kökenli ailelerin çocukları olan Arif ve Zeynep'in aile evinde sorunlu bir şekilde süren evlilikleri konu edinir. Birbirlerini çok seven çiftin sevgi dolu bakışları İstanbul sahilinde yürürken çevredekiler tarafından bile fark edilir. Fakat birbirlerini çok sevmelerine rağmen aile evinde kayınvalide, kayınpeder ve kayınbirader ile yaşayan çift çatışmaların odağında kalmaktadır. Geleneksel anlayışla kurulan aile düzeninde yeni evli kadının duygularını bastırmaya zorlayan ve evliliklere zarar veren yaklaşım eleştirilmiş ve sorun yine bir kadın girişkenliği ile çözülmüştür.

> Gelindi, örf ve adette kaynanaya bakacak olan, kendi kızı oğlu kocası değil elin geliniydi. Elin gelini, aslında akrabadan bir kızmış, bunun ne önemi vardı? Serildi yatağa, günlerce, inmiş gibi kımıldamadı. Gelin bakacaktı. Suyunu, çorbasını getirecek, elini yüzünü, kıçını silip yuğacaktı.

> Buna da katlanacaktı Zeyno, ne ki, ne yaptıysa, ne ettiyse hora geçilmiyordu. O bir yabancıydı, o bir düşmandı. Arif'in eve getirdiği üç kuruşa ortaktı. Ortaklıktan öteye, Arif bir ekmek aldıktan sonra getirip bütün parayı ona teslim ediyordu (Pazarkaya, 2014: 47).

Yaptığı hizmete karşılık bulamayan ve her daim daha fazlası istenen Zeyno, kocası ile anlaşıp aileden uzakta bir ev tutar ve özel eşyalarını alıp evden ayrılır. Zeyno *"Kendimizi kollayalım, kendimizi koruyalım, dedi. Yoksa ben bir gün çekip giderim."* (Pazarkaya, 2014: 47) itirafıyla birçok zorluğa kocasına karşı duyduğu sevgi ile karşı koyduğunu belirtir. Kocası onun bu ricasına kayıtsız kalmayarak evliliklerinin sürmesini sağlamıştır. Yeni kurdukları evde birçok eksik olmasına rağmen Zeyno, kocasına güzel bir sofra hazırlayarak kendi evlerindeki ilk günü kutlar ve kocasının elini öper. Bütün bunları yaşı küçük bir kadına yaptıranın ne olduğu sorusunu yönelten yazar: *"Nereden biliyordu bunları? Bir yerden bilmek gerekmezdi. Aşkın öğretisiydi bu, kökü Arif'in içinde yatıyordu"* (Pazarkaya, 2014: 48) açıklamasında bulunur.

Aşk Yaşar Her Yaratık adlı öyküde ise hayvanlar ön plandadır. Erkek av köpeği Taci ile dişi rıhtım köpeğinin birbirine aşkı ele alınır. Köyde başka köpeklere yüz vermeyen Taci, sahibi Saci için çok kıymetlidir. Öyle ki onu vapur yolculuklarında bile yanına alır. Rıhtımdaki köpeğe âşık olan Taci, köylerinde genellikle tasmasız dolaştığı için vapurun saatine de alışık olduğundan tek başına rıhtıma gitmeyi alışkanlık hâline getirir. Kabatepe rıhtımında kavuşan iki köpek *"Neredeyse dört patiyle birbirlerine sarılacak kucak kucağa olacaklardı sevinçlerinden"* (Pazarkaya, 2014: 52). Rıhtım köpeği "*Ne zaman birazcık uykuya dalsa, hemen düşünce Taci'yi görüyordu."* (Pazarkaya, 2014: 53). İki köpek arasındaki aşk zamanla daha da büyür.

Köpeğinin kaçıp gitmelerinden endişe duyan Saci, Taci'yi *"tasmayla zincire"* (Pazarkaya, 2014: 53) vurur ve gözetim altında tutmaya çalışır. Bunun üzerine *"yemeden içmeden kesilen ve durgunlaşan"* (Pazarkaya, 2014: 53) Taci, veterinerin verdiği ilaçları da almayı reddeder. Adadaki veterinerden sonra köpeğini Çanakkale'deki veterinere de götürme kararı alan Saci, vapura biner binmez Taci'deki değişimi fark eder. *"Gemiye bindiler ve biner binmez, Taci'de bir devinim, bir canlanma ayrımsadı."* (Pazarkaya, 2014: 53). Vapurdan inen insanların inişini bile bekleyemeyen Taci, *"öyle bir fırladı ki, veteriner mutlaka bu arslan gibi köpek, hiçbir şeyi yok, derdi. Gerçekten de kara sevda dışında hiçbir şeyi yoktu."* (Pazarkaya, 2014: 54).

Köpeğinin neden kaçtığını anlayan Saci, köpeğini artık tasmasından ağaca bağlar ve özgürlüğünü tamamen elinden alır. Taci'nin gelememesine anlayışla yaklaşan dişi rıhtım köpeği bu sefer kendisi köye gitmeye karar verir: *"Şimdi o gelmediğine göre, bu aşka karşılık vermek, ona düşüyordu. Onun Saci gibi bir sahibi yoktu. Özgürdü, istediği yere giderdi. Kız nazına da artık gerek yoktu."* (Pazarkaya, 2014: 55). Köyde vapurdan inen dişi rıhtım köpeği bir an önce Taci'yi bulmaya yola koyulur:

> Kapak açılır açılmaz gemiden dışarıya fırladı ve ok gibi, Taci'nin kokusuna doğru köyün yolunu tuttu. Anayoldan köye giden yokuşun başına geldiğinde, Taci sevgilisinin keskin kokusunu almış, ağaca bağlı zincirden kurtulmak için atlamaya zıplamaya başlamış, deliye dönmüştü. Saci, baktı ki olacak gibi değil, Taci'nin boynu kesilip yara olacak, tasmanın ucundan zinciri boşalttı. Taci, fırtına gibi köyün yoluna doğru uçtu köyün girişinde karşılaştılar. Bu karşılaşma sanki bir tansıktı. Görülecek bir karşılaşmaydı (Pazarkaya, 2014: 54).

Birlikte köyün içinde gezen, eğlenen köpekler, kendi yaşam alanlarının dışına kalıcı olarak çıkmamaya kararlıdır. *"Rıhtım köpeği, oranın özgürlüğüne alışıktı. Taci gibi tasmalanmaya dayanamazdı. Ama Taci'nin doğumdan itibaren bildiği yaşam biçimi buydu Saci'ye sadıktı."* (Pazarkaya, 2014: 55). Bu sebepten her iki köpek de yaşam alanlarından kalıcı olarak vazgeçmek yerine her perşembe buluşmaya karar verirler. Taci, tasmalı ve bağlı bir köpek olduğu için perşembe günü onu ziyaret etmek rıhtım köpeğine kalacaktır. Bu öneri zaten kendisinden gelmiştir:

> Her perşembe ilk vapurla gelip son vapurla döneceğim. Sen hiç merak etme. Perşembe bizim aşk ve kavuşma günümüz olsun, tadını çıkaralım. Hafta dediğin göz açıp kapayıncaya geçer. Üzülme, ben de üzülmeyeceğim. Hadi, gül ve beni gönder. Perşembe'ye kadar... (Pazarkaya, 2014: 56).

Bir özgür bir de sahipli köpeğin coğrafya engeline takılı aşk hikayesinde insanlarda bulunamayan uzlaşı örneğini görürüz. Sorumluluğu üstlenen dişi köpek aracılığıyla birbirlerine sadık kalarak aşklarını sürdürmeye karar verirler.

Yıldızların Aşkı adlı öyküde anne, iki kızı ve bir oğlunun güzel bir evlilik yapmalarını dilemektedir. Fakat küçük kız kardeş için görücüler gelirken büyüğe çok fazla talip çıkmaz. Aile töresine göre önce büyük kız çocuğu evlenmeli iken küçük kızın sevdiği damat adayını reddedemeyerek sırayı bozarlar. *"Genç kızlar mutluluklarını göstermemeliydiler, özellikle de müstakbel damadı ve onun ailesine. İyi terbiye görmüş bir aile kızı için bu yakışık almazdı."* (Pazarkaya, 2014: 61). Kadının duygularını bastırmaya yönelik bu anlayış sonrasında farklı sorunların ortaya çıkışını kolaylaştırmaktadır.

Gösterişli bir düğün ile evlenen küçük kardeşin ardından ablaya gelen görücü profili değişir:

> Kimisinin başından bir evlilik ve boşanma geçmişti, özellikle çocukları da varsa, ablam baştan hayır dedi. Sevgili bir eş değil, çocuklarına ve kendine bakıcı ve yatak eşi arıyordu. Bazısında ne bir mesleği ne de belli bir geliri vardı. Ablam, onlardan biriyle evlenince, başına gelecekleri biliyordu. Bugüne kadar baba evinde kaldı. Yıllardan beri annemizle yalnız yaşıyor. […] İki yıl önce inme inen ve o günden beri yatalak olan annemize bir anne şefkatiyle bakıyor. Bir kez ziyaretine gittiğimde annemizin dilsiz bir bebek gibi olduğunu söyledi… (Pazarkaya, 2014: 62).

Büyük kız bu durumda istemediği bir şey yapmayarak etkin bir kimliğe bürünmüştür ve evlenmekten vazgeçmiştir. Erkek çocuğun kanaatine göre kızlarının geleneksel usullerle yuva kurmalarını kendine dert edinen anne, büyük kızının evlenememesi sebebiyle sıkıntıdan felç geçirmiştir. (Pazarkaya, 2014: 62). Onun dışında annenin oğlundan tek beklentisi okulunda başarılı olması olmuştur.

> Askerliğimin hemen ardından eğitim için Almanya'ya gitmem, orada belki Alman kızlarıyla tanışıp evlenmem, oğulları okumak ya da çalışmak için Avrupa'ya giden başka anneler de olduğu gibi, onda fazla sıkıntı yaratmadı. Onun bana karşı bu tutumu büyük bir güven işareti miydi, yoksa geleneksel erkek rolünün bir sonucu muydu, bugüne dek anlamış değilim: Erkeğe bir şey olmaz, erkekler kızlığın tersine istediklerini yapabilirler rolü. Nedeni ne olursa olsun, bu sonuçtan yakınmıyorum (Pazarkaya, 2014: 63).

Almanya'da gittiği Almanca kursundaki hocasına âşık olan ve onunla evlenip üç çocuk sahibi olan erkek evlat, 6 Mayıs'ta gökteki yıldızların birlikteliğinden bu hayali dilemiştir. *"Hiçbir şey olmaz, önce düşlemeden."* (Pazarkaya, 2014: 67) diye bitirilen öykü, ebeveynlerinin sorunlarına kayıtsız kalarak kendi hayalinin peşinden koşma özgürlüğü içinde düş kurma yetisini sağlayan refahın sadece erkek evlada verildiğinin de göstergesidir. Abla, ailevi sorumlulukları üstlenerek kardeşlerine yaşam serbestisi tanımıştır.

Aşk Kalıcıdır adlı öyküde iki yıllık arkadaşlıktan sonra evlenen ve yedi yıl evli kalan Aylin ile Taylan'ın yıllar içinde birbirlerine karşı heyecanlarının kalmadığını düşünerek boşanma kararı almalarına tanık oluruz. Eşya paylaşımını yapan, bir süre ayrı yaşayan ve son karar olarak mahkemeye başvuran çift *"El ele mahkeme salonundan çıkar."* (Pazarkaya, 2014: 70). Ayrı oldukları süre boyunca telefonlaşmaya devam eden ve dışarda baş başa yemek yiyen çift birlikte gün değerlendirmesi bile yaparak birbirlerinden akıl alırlar. Ayrılıkları boyunca Aylin, evliyken seyredemediği kadar film izleyip sergilere katılırken Taylan da futbol maçı ve kovboy filmleri izler. Onları hala bir arada görmeye devam eden arkadaşları ayrılıp ayrılmadıklarından emin olamazken onlara *"Hayrı ayrılmadık, yalnız boşandık."* (Pazarkaya, 2014: 71) cevabını verirler. Hatta aralarındaki iletişim öyle bir aşamaya evrilir ki; Taylan tanıştığı kadını Aylin'le de tanıştırmak ve onun onayını almak ister. Taylan, *"Ben tahıl kafa fark etmem, ama sen on dakikada numarayı verirsin, hele içki masasında."* (Pazarkaya, 2014: 73) diyerek önceki karısının kararlarına verdiği önemi gösterir. Taylan'ın tanıştıracağı Melis, Aylin'in varlığından rahatsız olur. *"Kafasında belli belirsiz düşünceler dolanmaya başladı. Taylan, bu kadını neden bıraktı, gibisinden. Aylin, özgüvenli ve doğal tavrıyla Melis'i şaşırtmıştı. Alımda da Melis'e pabuç bırakmazdı."* (Pazarkaya, 2014: 73). Bu buluşmaya çekinmeden gelen ve sonunda kararının olumsuz olduğunu belirten Aylin, Taylan ile muhabbetini devam ettirir. Bir süre sonra eski kocasına "*Ben de biriyle tanıştım, ama kesin karar vermeden sana söylemek istedim." (Pazarkaya, 2014: 75)* diyerek Taylan'ın tepkisini

ölçer. Taylan, aynı olgunluğu gösteremeyerek *"Seni hak edecek adam var mıdır?"* (Pazarkaya, 2014: 75) diyerek gizli bir itirazda bulunmuş olur. Bu soruya "*Seninle yaşadıktan sonra, çıta yükseklerde… Bu çıta, mutluluğa engel olacak gibi görünüyor…"* (Pazarkaya, 2014: 75) itirafında bulunur ve aslında her ikisinin birçok açıdan uyumlu bir çift olduğunu hatırlatır. Sanatçı olan bu kişiyle alakalı olumsuz görüşlerini de Taylan'a iletmekten geri kalmayan Aylin aralarındaki ilişkide güçlü olan noktalara vurgu yapar ve Taylan'ın hayatında kalması teklifinde bulunarak ilk adımı atar. Taylan bu teklifi seve seve kabul eder. Eserde ilk defa yüksek öğrenim görmüş ve hayatını tek başına da idame ettirebilen bir kadın karakter profili çizilmiştir. Diğer öykülerde olduğu gibi çiftin birlikteliği kadının üstlendiği aktif rol ile sağlanmıştır.

Aşk Kevseri adlı öyküde evliliklerinin 50. yılını nasıl kutlamaları telaşına düşün Sezer ve Engin'in hikayesi, aşk ve sevginin uzun süre zarfında ne gibi zorlukları geride bırakacağını örnekler. *"Sezer, eğitilmiş, aydın bir ailenin kentli kızıydı. Engin ise, kırsaldan kente göçmüş kadın erkek ilişkilerinde salt tutucu bir aile içinde yetişmişti."* (Pazarkaya, 2014: 78). Okumaya ve edebiyata çok meraklı olan Sezer ile mühendis olduğu için okumaya hiç vakit ayıramayan Engin bütün zıtlıklara rağmen bir araya gelmiş bir çifttir. Bu durum Engin'de bazı korkuların oluşmasına sebep olur. Engin, *"[…] sanki Sezer gibi güzel bir kızı hak etmeden bulmuş da, birtakım egemenler gelip, her an onun elinden alabilirlermiş gibi korkularla yaşadı."* (Pazarkaya, 2014: 79). Bu kıskançlığın ana kaynağı Sezer'in yetişme tarzında yatar.

> Çocukken kitap alışkanlığını kazanmaması, Engin'in bu evlilik ilişkisindeki açıklarından bir tanesiydi. Asıl boşluk, sevmeyi öğrenmemiş olmasıydı. Kırsal kökenli, sevmek sözünün tabu olduğu bir ilişkiler törenlerinden gelen el ve dil tutukluğu, Sezer'e yakınlaşmasındaki asıl büyük engeldi. Sezer'i görür görmez sevmişti. Ama bu sevgiyi dilinde, tavır ve tutumunda somut kavramlaştırmak, onun için bilinmeyen bir alandı. Sezer'in okşamalarından, orasına burasına dokunarak sevmelerinden yıllarca hep tedirginlik duymuş, sanki tenin tene değmesinden hep kaçmıştı. Ürperti gibi bir duyuşa kapılıyordu. Sevilme yeteneğinin bu güdüklüğü, doğal olarak onda sözel olduğunca, daha da öteye tensel sevmeyi aşılması olanaksız bir duvarın ardındaki bahçeye çevirmişti (Pazarkaya, 2014: 79).

Aralarındaki kültürel farka rağmen aşklarını korumaya özen gösteren ve kocasının çekingenliği karşısında son derece sabırlı davranan Sezer, *"[…] işlenmemiş bir öz cevher keşfetmiş ve onu işlemek için her güçlüğü göze almış bir tutum içindeydi."* (Pazarkaya, 2014: 79). Sezer'in bu yaklaşımı sayesinde Engin için yarım asır süren evlilikleri *"sevgiyi örten bir örtü değil, sonu olmayan ve sevgi büyüten bir süreçtir"* (Pazarkaya, 2014: 80). Buna rağmen bir iş gezisinde çok genç bir sekreterle birlikte olur. Sonrasında haberdar olduğu bu durumu büyük bir olgunlukla karşılayan ve beraberliklerinin bozulmasına izin vermeyen Sezer'dir. Engin de hatasının farkına vararak ısrarcı olmamıştır. Çift, evlilik yıldönümü kutlaması için Ayder yaylasına gitme ve herkesten iki hafta boyunca uzak kalma kararı alır.

Son olarak *Bir Bakışta Aşk Kara Kazaklı Kız* adlı hikâyede kütüphanede bir rastlantı sonucu karşılaşılan siyah kazaklı kıza duyulan platonik aşk ele alınır. Hikâyede kızdan etkilenen anlatıcı o gün kütüphaneye gitmek yerine evde olmayı bile diler. Hikâye bu yönüyle diğerlerinden ayrılır. Pazarkaya, bu öykü dışında eserdeki sekiz öyküde hissettikleri duyguların peşinden giden kadın karakterleri ele alır. Pazarkaya, geleneksel inanışları ve tarihsel süreçte kadına biçilen farklı rolleri birçok eserinde de ele almıştır. Örneğin *Oturma İzni* adlı öykü kitabında geçen *21 Kan Gülü* adlı öyküde başlık parası uğruna onu seven bir gençle değil de babanın karar verdiği evli ve üç çocukla evlenmek zorunda bırakılan Ayşe adlı karakter ön plana çıkar (Yılmaz ve Alaca, 2019: 323). Kadının pasif kalışının, buna zorlanışının belirgin bir örneğidir. Aynı eserde Mahmut ile Güldane öyküsünde erkek kardeşlerini okutabilmek için okulu terk edip dikiş öğrenen ve bu becerisiyle Almanya'ya giden Güldane'nin hikayesi ele alınır. Birçok talibini aileye maddi gelir sağlamak için reddeden Güldane her ne kadar edilgen bir duruş sergilemese de birçok arzusunu da geride bıraktığı için kaybeden olmuştur (Demirtaş, 2011: 679). Fazlıoğlu ve Kılınç (2023: 53) da başlık parasının Türk kültür öğeleri arasındaki yerine vurgu yapar. Genç kızların bu gelir karşılığında zorla hatta resmi güvence sağlamayan dini nikahla bile evlendirildiklerini eleştirirler. Geleneksel yapının içinde ataerkil anlayışla belirlenmiş bu kararlarda kadın çoğunlukla duygularını bastıran ve boyun eğen taraf olmuştur.

Aşktır, İlaçtır adlı eserde ise bir diğer ifadeyle bu duruma karşı çıkan ailenin kurallarına, toplumun eleştirilerine kulak tıkayarak aile düzenini kendi hissiyatları çerçevesinde kurmuş kadın

karakterler ön plana çıkmıştır. Eser bu yönüyle daha önceki kuşaklarda savaş dönemlerinde erkek ile eş görülen ve ülkenin bekasında rol alan kadının aile oluşturmada da ön plana çıkışını göstermesi adına önemli bir örnek oluşturmuştur. Öğrenimleri sayesinde tek başlarına da hayatlarını idame ettirebilen kadın karakterler, aşkın varlığını korumayı seçerek yaşam birlikteliğini tercih etmişlerdir.

3. SONUÇ

Kadına yüklenen anlam tarihsel süreçte çok farklı aşamalar kaydetmiştir. Selçuklular döneminde biraz daha sınırlı olan sosyal hayatla etkileşim, Osmanlılar döneminde yönetimde fikir sahibi olmaya kadar uzanmaktadır. Kadına sunulan sosyal hayat İslamiyet'in kabulü ile farklılık göstermekte, Arap etkileri ortaya çıkmakta, İslamiyet'in tam olarak öğrenilmesiyle bu etkiler değişmekte ve son olarak da Cumhuriyet'in ardından kadının kimliği günümüzdeki halini almaktadır.

Zamanın akışındaki etki faktörlerine göre şekillenen bu yaklaşımda kimi toplumlarda kadın, erkek ile eşdeğerde tutulup ortak bir görev dağılımına tabi olurken yakın tarihte kadının ev içlerinde bir yaşam sürmeye zorlandığıyla da karşılaşılmıştır. Geleneksel yaşamda ise kadın ne kadar değerli sayılırsa sayılsın karşı cinse karşı duygularını itiraf noktasında önceliği aldığı pek kabul görmeyen bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmıştır.

Edebi metinlerde de kadın karakterler çoğu zaman aşk ilişkileri içerisinde edilgen bir konumda yer alırken, Yüksel Pazarkaya'nın *Aşktır, İlaçtır* adlı eserinde bu durumun kısmen kırıldığı görülmektedir. Eserdeki kadın karakterler, duygularını yalnızca iç dünyasında yaşayan bir figür olmaktan ziyade, bunları açıkça ifade edebilen ve ilişki dinamiklerini etkileyebilen bir özne olarak öne çıkar. Aşk ilişkisi içerisinde pasif bir şekilde bekleyen değil, gerektiğinde inisiyatif alan, karar veren ve duygusal süreci yönlendiren bir tavır sergilemektedirler. Bu yönüyle kadın karakterler, geleneksel anlatılarda sıkça rastlanan edilgen kadın imgesinden ayrılarak daha aktif ve belirleyici bir rol üstlenmektedir. Ayrıca, aşkın *"iyileştirici"* yönü bağlamında yalnızca etkilenmiş bir birey değil, aynı zamanda karşısındaki karakter üzerinde dönüştürücü bir etki yaratan bir figür olarak konumlandırılmaktadırlar. Bu durum, eserde kadının aşk içindeki rolünün yeniden tanımlandığını ve özneleşme sürecinin belirgin bir şekilde vurgulandığını göstermektedir. *Çirkin Güzel, Şair Aşkı, Aşk Bavulu, Aşkın Zaferi, Aşk Özgürlüktür Evrende ve Yıldızların Aşkı* adlı öykülerde öncelikle imkânsız gözüken ama kadın karakterin ivme kazandırmasıyla şekillenen aşk, sosyal ve ruhsal hayatı düzene sokabilen bir güce sahiptir. *Aşk Yaşar Her Yaratık* adlı öykü bir dişi hayvan karakterin sevgisini ve ilgisini göstermede öncülük ettiği tek öykü olması sebebiyle önem arz etmektedir. *Aşk Kevseri* adlı öyküde aşk bir sınama sürecinden geçmekte hem fikir hem de ekonomik gelir olarak erkekle eşdeğer bir kadınla boşanma sonrasında bile fikir alışverişi yapılacağı vurgulanmaktadır. Sadece *Bir Bakışta Aşk* adlı öyküde aşkın zararlı bir yanı olabileceği sebebiyle çiftin birbirinden uzak durma telaşı sezilmiştir.

Eserdeki kadın karakterler, aşk ilişkisi içerisinde yalnızca duygularını yaşayan edilgen bir figür olmaktan çıkarak, ilişkiyi yönlendiren ve belirleyen aktif bir özne konumuna yükselmişlerdir. Kadının aşktaki rolünü geleneksel kadın imajını kırarak yeniden tanımlayan eser, bu yönüyle ayrışmaktadır. Her iki cinsiyetin de kadının seçimi ve erkeğin katılımıyla başlayan ilişkilerde duygu yoğunluğunun yüksekliğine ve dışardan bile belli olan aşkın pozitif anlamda yansıyan gücüne dikkat çekilmiştir. Ataerkil düzende eril hakimiyetiyle kurulmuş evliliklere nazaran kadının da duygu ve düşüncelerini beyan ederek öncü olduğu birlikteliklerde daha başarılı ve her iki tarafın da mutlu olduğu birlikteliklerin yaşandığı da tespit edilen bir diğer önemli sonuçtur.

KAYNAKÇA

Acar, H. (2019). Türk kültür ve devlet geleneğinde kadın. *İnsan ve insan*, 6(21), 395-411.

Adler, A. (2025). *İnsan Tabiatını Tanıma*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Aksoy, İ. (2017). Toplumsal ve Siyasal Süreçte Türk Kadını. *Yasama Dergisi*, *32*, 7-20.

Alyılmaz, S., ve Alyılmaz, C. (2014). Eski Türk Kadın Heykellerinin Düşündürdükleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 3(4), 1-33.

Arslan, D. A., ve Arslan, G. (2015). Kırsal Türkiye'de, Geçmişten Geleceğe Kadın, Evlilik ve Aile. Selçuk *University Journal of Studies in Turcology/Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 37.

Balcı, U. (2010). *Migrantenliteratur im DaF Unterricht*, Saarbrücken: Akademiker Verlag.

Başaran, M. A. (2024). Das Frauenbild in den Büchern von Yüksel Pazarkaya. *Prof. Dr. Sevda Mutlu AKAR (Bandırma Onyedi Eylül University) Associate Prof. Anukrati Sharma (Kota University, India)*, *7*(S 1), 1-13.

Baudrillard J. (2025). *Baştan Çıkarma Üzerine*, İstanbul: Ayrıntı.

Boyacı, İ. (2010). Yüksel Pazarkaya Örneğinde Göçmen Türk Aydınında Kimlik Problemi ve Çözümü. *Turkish Studies*, *5*(2), 878.

Demirtaş, A. (2011). Sosyo-Ekonomik Yönüyle Almanya'ya Göçün Yüksel Pazarkaya'nın 'Oturma İzni' Adlı Öykü Kitabına Yansımaları. *Turkish Studies*, 6(3), 675-689.

Doğramacı, E. (1985). Cumhuriyet döneminde Türk kadını. *Erdem*, 1(1), 111-124.

Duran, H. (2018). Türk Kadınına Tarihî Açıdan Bakmak. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22(2), 411-431.

Eldeniz, P. N. (1956). Atatürk ve Türk kadını. *Belleten*, 20(80), 739-746.

Er, M. (2013). Yüksel Pazarkaya'nın 'Mediha' Adlı Eserinde Türk Kadını İmgesi. *Diyalog Interkulturelle Zeitschrift Für Germanistik*, 1(1), 24-31.

Fazlıoğlu, D. H. ve Kılınç, A. (2023). Feridun Zaimoğlu'nun Siebentürmeviertel adlı eseri ile Yüksel Pazarkaya'nın Oturma İzni eserlerinin Türk kültür öğeleri bakımından karşılaştırılarak incelenmesi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 40-60.

Freud, S. (2022). *Aşkın Psikolojisi*, İstanbul: Olimpos.

Gitmez, A.S. (1983). *Yurtdışına İşçi Göçü ve Geri Dönüşler*, İstanbul: Alan Yayıncılık.

Güngör, P.S. (2024). *Ursula K. Le Guin Kurgusunda Ataerkillik, Kapitalizm ve Ekofeminizm*, Konya: Çizgi.

İnan, A. (1968). *"Güvey", Makaleler ve İncelemeler*. Ankara: TTK Yayınları.

İnan, A. A. (2020). *Kurtuluş Savaşında Türk Kadını*, Ankara: Türk Tarih Kurumu.

Kocadoru, Y. (2004). Yüksel Pazarkaya ve Nevfel Cumart'ın Şiirlerindeki Almanya İmgelerinin Karşılaştırılması. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *5*(1), 67-74. Erişim tarihi: 02.04.2026, https://izlik.org/JA69JS45GM

Mortan, K. ve Sarfsti, M. (2011). *Vatan Olan Gurbet Almanya'ya İşçi Göçünün 50. Yılı*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Nakiboğlu, M. (2024). Sabahattin Ali'nin "Arabalar Beş Kuruşa" ve Yüksel Pazarkaya'nın "Atkestanesi" Adlı Hikâyelerinde Ayrıştırıcı Söylem. *Korpusgermanistik*, 3(2), 24-30.

Özdemir, G. (2009). Türk kadınının toplumsal konumunun gelişim süreci. *Sosyal Bilimler Metinleri*, 2009(1), 1-19.

Pazarkaya, Y. (2014). *Aşktır, İlaçtır*, İstanbul: Cem Yayınevi.

Pazarkaya, Y., ve Askey, D. (1995). The Meaning of Four Books: On the Variability of Culture. *World Literature Today*, *69*(3), 505–511. Erişim tarihi: 02.04.2026, https://doi.org/10.2307/40151387

Simmel, G. (2017). *Modern Kültürde Çatışma*, İstanbul: İletişim.

Unat, N. A. (2021). *Yüz Yıllık Umut*. İstanbul: Kırmızı Kedi.

Yılmaz, E., ve Alaca, S. (2019). Yüksel Pazarkaya' nın "Oturma İzni" Adlı Öykü Kitabında Göç Meselesi. *İnsan ve Sosyal Bilimler Dergisi*, *2*(2), 317-330. Erişim tarihi: 02.04.2026, https://izlik.org/JA23NY26XH